

ÉRTESÍTŐ

AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYLET ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI SZAKOSZTÁLYÁRÓL.

I. ORVOSI SZAK.

XXV. kötet.

1903.

III. füzet.

Jelentés a helybeli egyetemi ált. kór- és gyógytani intézetben folyó vizsgálatokról

a kísérleti veszethez valószínűsége vonatkozásában.*

DR. LÖTE JÓZSEF egy. tanártól.

A PASTEUR korszakos fölfedezései és az ezek nyomán világszerte megindult s kivált a budapesti általános kórtani intézetben végrehajtott nagy terjedelmű vizsgálatok után első tekintetre egészen fölöslegesnek látszhatik még tovább is foglalkozni a kísérleti veszethez valószínűséggel. De ha tüzetesebben vizsgáljuk a dolgot, arról győződünk meg, hogy a gyakorlati cél szempontjából mindenestre legfontosabb rész ugyan biztosan meg van állapítva, de még nem egy függő kérdés várja a megoldást. Ennek a megfontolása és az ismételten kínálgatott alkalom indított arra az elhatározásra, hogy magam is megkísértem: hátha találnék valami újat egyik vagy másik irányban. A kutatáshoz okvetetlen szükséges volt a szakadatlan átoltogatás alkalmas állatra, már csak azért is, hogy szükség esetén friss anyag legyen kézügyben.

Az úgynevezett *fix virus* előállítására irányult vizsgálódás folyamán mindjárt egyéb irányba is megindítottuk a kutatásainkat, a melyek eredményéről más alkalommal számolok be majd. Most csupán a *megállapodott ragály* előállítására irányzott kísérleteimről akarok jelentést tenni igen röviden.

Vizsgálódásaink I. sorozatához az anyagot F. N. B. városi tanácsos kutyájából nyertük. Kísérleti állat, természetesen, házi nyúl volt, igen kevés kivétellel a saját tenyésztésünkből szá-

* Előadatott az „Erd. Múz.-Egylet” orvos-természettudományi szakosztályának 1903 június 12-iki orvosi szakülésén.

mazott erős, egészséges hazai fajta nyúlak. Az oltás az agy-burok alá történt, rendszeren 2—2 nyúlba.

1899. június 22-én tettük az első izbeli átoltást a kutya nyúltagyából sósvízzel készített dörzsölékkel. A 24. nap folyamán bekövetkezett a halál, jellemző tünetek között. Ettől fogva aránylag csekély ingadozással egyre rövidült a betegség tartama úgy, hogy a 18—20 izbeli átoltás 12 nap alatt válott halálössá. Sőt a XXI. átoltásra használt nyúlon, egy 1600 gr.-os szép állaton, az 5-ik nap végén már jelentkeztek az ideges tünetek és a 7-ik nap folyamán bekövetkezett a halál. Egyszersmint azonban a kísérleteknek ez a sorozata meg is szakadt, mert az ebből beoltott két nyúl közül egyik sem kapta meg a betegséget, jöllehet az egyik egy csupán 4 hónapos, 940 gr.-os súldó volt, a másik egy 8 hónapos, 1500 gr.-os. 1900 május 14-től fogva aug. 2-ig voltak kézben minden nap kétszer a hőmérés miatt, de még a hőmérséklet járásában sem mutatkozott semmi eltérés. Azután sem lett bajuk.

Kísérleteink II. sorozata azzal az anyaggal indul meg, a melyik egy 1900 márczius 26-án veszettségben itt elhúnyt katona nyúltagyából származott.

1900 márczius 28-án történt az I. izbeli átoltás; 15 nap múltán a szokott lefolyású betegség halálosan végződött. Kisebb-nagyobb ingadozásokkal le is-, de gyakrabban és nagyobbakkal fölfelé a betegség tartamában, elérkeztünk a XXII. izig. Ennek az egyik tagja a 33-ik nap dögltött meg, a társa pedig meg sem betegedett. Itt aztán ismét megszakad ez a sorozat, mert a XXIII. izbeli átoltás az egyik nyúlon foganatlan maradt, jöllehet csak 1000 gr.-os fiatal állat volt. A társa időnap előtt dögltött meg egyéb bajban.

Végre a III. sorozat kiinduló anyagául egy a helybeli Pata-utczában 1902 jan. 7-én agyonvert kutya nyúltagya szolgált. Aznap d. u. 1 órakor történt az I. izbeli átoltás 2 nyúlba, 2 tengeri malaczba és 2 galambba. A 21. és 23. nap a nyúlak elhullottak a veszettségre jellemző tünetek között. A tovább oltás úgy a következő, valamint a későbbi izekben — természetesen — a korábban eldögltött állatból történt. Közbejött agyburki genyes fertőzés miatt azonban a sorozat II—VI. izét

tengeri malacz testén keresztül ment anyaggal beoltott nyúlakkal kellett kitölteni. A VII. iztól fogva aztán akadálytalanul haladtunk a XXXI. izig, összehasonlítás és a haladás gyorsítása kedvéért mindig egy fiatalabb és kisebb, meg egy idősebb és súlyosabb nyúlat oltván be. Mindazonáltal kétségtelen hajlandóság nem mutatkozik a megállapodásra. Mert igaz ugyan, hogy a VII. iztól fogva a korábban eldöglött nyúlak élettartama legtöbbszörre 13 nap, sőt a XXXI. izben csak 10 nap, és a láz már a 6. nap megjelent, de ugyanilyen rövid lefolyást a X. izbeli oltásban is tapasztaltunk, sőt itt a láz már az 5. napon mutatkozott. Hozzá még a XXXII. izbeli állatokkal felbukkant akadály! Az egyik nyúlunk u. i. egy 1600 gr.-os körül-belül egy éves állat, a mely 1903. febr. 14 oltatott be, márcz. 14. sem mutatkozott hajlandónak a megveszésre, sőt 1700 gr.-ra növekedett, a hőmérséklete járásában semmi számottevő változás az egész idő alatt. Ekkor a mindennapi hőmérést elhagyjuk, de megfigyelés alatt tartjuk az állatot. Április 29-én, a beoltástól számítva a 74. nap, heves izgatottság tünetei után este 6 ó. 30 p.-kor megdöglött. Idegen fertőzés nem volt, a miről a II. iztól fogva mindenkor meggyőződést szerzünk az agyból történt ültetés segítségével. Ennek a nyúlnak a társa, egy 1100 gr. súlyú 7 hónapos süldő egyáltalában beteg sem volt: most is életben van.

Ez lévén a kísérlet lefolyása, nehogy a sorozat ismét megszakadjon, időközben a megelőző izbeli nyúl glycerinben tartott nyúltagyából oltottunk be egy 1200 gr.-os fiatal szürke nyúlat 1903. márczius 4-én. A 6. naptól fogva 2 napig tartott hőemelkedés jelentkezett, aztán rendes lett a hőmérséklet. A 10. nap megint jelentkezett a láz, de 2 napi tartam után újra rendesre szállott a hő. Egyszersmint jelentkezett a betegség szokott jeléül remegés, étvágytalanság, azonban mintegy 6 napi kornyadozás után ismét helyreállott a látszólagos egészség, a testsúly 1350 gr.-ra emelkedett. Közben május 6-ig még 4 izben jelentkezik $\frac{1}{2}$ —1 napig tartó hőemelkedés, a betegség egyéb jele nélkül. Május 9-én újabb hőemelkedés jelentkezik, egyszersmint a bal hátulsó végtagja az izmok göresös rövidülése miatt állandóan meg van zsugorodva. Nem is használja ezt a lábát az állat.

Azóta a hőmérséklete majdnem állandóan magasabb valamivel a rendesnél, május 22. óta pedig szinte mindig 40° C-on áll, sőt gyakran 40.2° C. Egyébiránt a testsúlya még most is 1250 gr. Tovább észleljük.

Ezek miatt az akadályok miatt egy ugyanabból az anyagból kihajtott mellékágból kellett oltót vennünk a sorozat folytatására a XXXII. izbeli átoltás ezéjából. Egy tyúkjárczén, egy tengeri malaczon és egy nyúlön történt keresztül menetel után, ebből az utóbbi állatból oltatott be egy 1200 gr.-os, körülbelül 1 éves nyúl, a mely 12 nap múlva megdöglött. Ugyanennyit élt a XXXIII—IV. izbeli is, a XXXV-diki azonban már 20 napig birta. A következőben ismét 12 napra szállott az élet-tartam. Végül az utolsó izbeli állatokon a 78-ik nap jelentkezett a lázas hőemelkedés, tehát ismét késve, és a halál a 14. nap folyamán — szintén késve — következett be.

Kísérleteinknek ebből a rövid ismertetéséből látnivaló, hogy a mi veszettség-anyagunk még nem jutott megállapodásra, még nincs annyira megerősödve, hogy meg tudná ölni átlagosan 8 nap alatt az állatot, mint a hogy megöli a párisi vagy budapesti fix vírus. De, sőt nemcsak, hogy jelentékenyen elhúzó-dhatik a hatása, hanem még nem is öl bizonyosan. Pedig elég számos izig, a XXXVII.-ig haladtunk az átoltogatásban és arra is figyelemmel voltunk, hogy fiatal és kisebb súlyú állatok beoltásával sietessük a haladást. Azonban az egyéni fogékonyság olykor kifog a koron, sőt még a fertőző anyag ereje is megtörik rajta némelykor, a mint tapasztaltuk. Lehetséges is, hogy a mi jól tartott nyúlaink kisebb fogékonysága az oka a megállapodás késésének, de a fertőző anyagnak is lehet valami része benne. Mert a különböző eredetű anyagok hatásának megnyilatkozásában lát az ember különbséget, pl. a hőmérséklet járásában.